

Ú M R T Í – O B I T U A R I E S

JANUSZ STANISŁAW NOWAK (1930 – 2004)

Na Štědrý den loňského roku zemřel nestor polských lichenologů, emeritní pracovník Botanického ústavu PAN v Krakově, profesor Jagiellonské university, zakladatel lichenologického pracoviště a herbáře (KRAM). Zabýval se taxonomií, geobotanikou a floristikou, zejména lišejníků horských oblastí. Byl spoluautorem klíče lišejníků (1975) a autorem 3 svazků flóry.

jl

OLIVER LATHE GILBERT (1936 – 2005)

Významný britský lichenolog zemřel 15.5.2005 ve věku nedožitých 69 let. Působil na univerzitách v Newcastlu a Sheffieldu, zabýval se především vztahem lišejníků a znečištění ovzduší, ale paralelně též ekologií města. Byl pracovníkem s nezměrnou energií (především v terénu), podněcujícím další projekty a aktivity. Britská lichenologická společnost v něm ztratila obětavého organizátora (např. v počtu vedených exkurzí se mu nikdo nemohl vyrovnat), mimořádného floristu, vynikajícího znalce ekologie i taxonomie lišejníků a inspirující a zapalující osobnost.

jl

HISATSUGU ANDO (1922 – 2005)

8. září po delší nemoci zemřel jeden z nejvýznamnějších japonských bryologů, známý především svými taxonomickými celosvětovými revizemi rodu *Hypnum*. Z oznámení na Bryonetu jsme se mohli dozvědět, že tento nadšený a všem otevřený bryolog, který na své mateřské univerzitě v Hirošimě vychoval řadu následovníků v taxonomii rostlin a bryologii, byl jedním z iniciátorů vzniku a zakládajícím členem Japonské bryologické společnosti v roce 1972, byl redaktorem jejího bulletinu a rovněž vedoucím redaktorem časopisu *Hikobia* a prezidentem stejnojmenné japonské botanické společnosti. Méně známé byly jeho filatelistická vášeň pro známky s biologickou tematikou a mnohými i na bryologických setkáních pozorované kouzelnické schopnosti. O propojení posledně jmenované dovednosti se známým velkým smyslem pro humor zvěčnělého se autor oznámení výslovně nezmiňuje.

podle oznámení H. Deguchiho převyprávěl jk

Z A J Í M A V O S T I – C U R I O S I T I E S

Riziko lichenologů

Fakt, že běžné činidlo pro barevné reakce při určování lišejníků p-fenylendiamin (v klíčích je použito značeno jako P) je jedovaté, je obecně známý. Prakticky všechny látky odvozené od anilínu (aromatického aminu), např. anilínové barvy, jsou jedovaté. Tento fakt je lichenologům znám a většinou se uvádí kancerogenní účinky, nicméně skutečná nebezpečnost asi bývá často nedoceněna. Nedávné údaje (cf. *Brit. Lichen Soc. Bull.* 88: 56) však ukazují, že potenciální riziko

je nemalé. Hlavní nebezpečí spočívá v rychlém vstřebávání kůží (zejména ve formě alkoholového roztoku). V první řadě je nebezpečí ekzémů, ale i vážnějšího poškození kůže nebo nebezpečí rakoviny močového měchýře. Právě použití anilínových barviv jako náhrada či falšování henny např. při barvení vlasů, tetování či barvení kůže (nepravé tetování obtisky) je značně nebezpečné, zejména při pouličním turistickém použití a je dokumentováno řadou vážných poškození včetně dětí. Požití p-fenylendiaminu je však beznadějně smrtelné.

Jiří L i š k a

R E C E N Z E – R E V I E W S

Pistarino A., Miserere L., Schumacker R., D'Andrea S. & Soldán Z. (2005): *Briofite del Piemonte: la collezione della Val Sangone (Alpi occidentali, Torino)*. – *Catalogo XV, Museo Regionale di Scienze Naturali, Torino*. [458 pp., ISBN 88-86041-62-4, ISSN 1121-7553]

Náklad neuveden, cena EUR 40.00, recenzovaný výtisk je uložen v knihovně autora

Recenzovaná kniha představuje výsledky mnohaleté, do jisté míry až mravenčí práce mezinárodního týmu bryologických specialistů, jejímž výsledkem je ucelená bryoflóra údolí řeky Sangone západně severoitalského Turínu. Jedná se o přibližně 40 km dlouhou a 10 km širokou oblast (asi 270 km²) na úbočí Pedemontánských Alp bezprostředně se dotýkající okraje města, s výškovým rozpětím od 220 m (při ústí Sangone do Pádu) po 2719 m nejvyšší hory povodí (Mte. Rocciavère). Data, která byla použita pro zkompileování této bryoflóry, byla značně objemná. Hlavním zdrojem bylo téměř 4000 herbářových položek turínského přírodovědného muzea (MRSN), jejichž hlavním „dodavatelem“ byl G. G. Bellia, ředitel místní botanické zahrady. Další tisícovka položek pocházela z herbářů veronského přírodovědného muzea (VER) a turínského univerzitního herbáře (TO). K těmto datům přibyla literární rešerše regionálních pramenů z let 1785 – 1981 (opět asi tisícovka údajů) a v neposlední řadě byla data cíleně doplněna i recentními sběry (přes 500 údajů).

Vlastní text knihy, který je (přinejmenším pro Středoevropany bohužel) psán italsky, je členěn do 16 kapitol. Z nich podstatné shrnují historii bryofloristického průzkumu území, sahající do 80. let 18. století (str. 17 – 32; k ní je možné počítat i samostatně řazené kapitoly o vědecké činnosti botanické zahrady údolí Val Sangone na str. 47 – 52), všeobecnou přírodopisnou charakteristiku území (str. 33 – 46), metodiku práce na katalogu (str. 53 – 68) a systematickou, fytogeografickou a ekologickou analýzu získaných bryofloristických dat, včetně vyhodnocení z hlediska zastoupení ohrožených elementů bryoflóry (str. 69 – 100). Vlastní soupisy lokalit a zjištěných taxonů jsou řazeny ve zbytku knihy (str. 109 – 445), součástí této části je i rozsáhlý soupis excerpované literatury (str. 111 – 122). Kniha uzavírá rejstřík taxonů.

Více slov si jistě zaslouží „srdce“ celé knihy, kterým je více než třísetstránkový soupis zjištěných mechorostů oblasti (55 druhů jätrovek a 290 druhů mechů). Hesla jsou pro snadnou orientaci v rámci jätrovek a mechů řazena abecedně. Pod třemi různými grafickými symboly jsou pak vypsané položky z jednotlivých herbářů (uveden je obsah schedy, evidenční herbářové číslo a zejména velmi cenné informace o determinátorovi položky – zde si nelze nevšimnout, že pod naprostou většinou určení mechů je podepsán český spoluautor knihy ☺ – a ex post doplněné UTM souřadnice sběru), literární údaje o výskytu druhu a případné poznámky. Ke každému druhu je pak připojena barevná mapka rozšíření, kde jsou třemi grafickými symboly rozlišeny údaje pocházející z revize herbářů, excerpce literatury a recentních sběrů. K některým druhům jsou